

# CINEMA i EDUCACIÓ

*Coordinació: Anacleto Ferrer i Francesc J. Hernández*



*Fotograma d'El espíritu de la colmena (Víctor Erice, 1973)*

Anacleto Ferrer  
Departament de Filosofia  
Universitat de València

Francesc J. Hernández  
Departament de Sociologia  
i Antropologia Social  
Universitat de València




EL PUNT  
DE PARTIDA

En uns versos de *Marinero en tierra*, per l'any 1925, Rafael Alberti feia dir a un fill imaginari en la primera estrofa: «Del cinema al aire libre / vengo, madre, de mirar / una mar mentida y cierta, / que no es la mar y es la mar». I la mare responia, en la segona i última: «Al cinema al aire libre, / hijo, nunca has de volver,

/ que la mar en el cinema / no es la mar y la mar es». Aquest poema del gadità s'ajusta a una inqüestionable veritat expressada *ad adversum* en un altre díptic contundent del mateix autor: «Poeta, por ser claro no se es mejor poeta. / Por oscuro, poeta –no lo olvides–, tampoco». En el cas de què tractem, el poeta trasllada al lector, amb sintaxi cristal·lina, l'admiració filial i la desconfiança maternal davant un mitjà fascinant capaç de mostrar una realitat que no ho és. Recordem que per als primers espectadors que van contemplar, fa poc més d'un segle, l'*Arribada d'un tren a l'estació de La Ciotat*, dels germans Lumière, la transmissió a través de l'ull de



UNA MAR MENTIDA I CERTA



«Al cinema al aire libre,  
hijo, nunca has de volver,  
que la mar en el cinema  
no es la mar y la mar es»

**«La tensió entre subjectivitat i objectivitat, la dialèctica entre fantasia i realitat, resulta tan enriquidora i complexa com la vida mateixa»**

la càmera d'un fet quotidià constitueix una experiència prodigiosa. Quants de nosaltres no hem vist per primera vegada una mar que no era la mar o un bes que no era el nostre bes a la pantalla d'un cinema! I amb quin goig prodigiós, quin desig!

El que anomenem realitat –quin compromís!– va ser des de l'origen una font d'inspiració per als cineastes; entre els pioners del nou art hi havia l'arrelada convicció que aquell artefacte era una eina perfecta per mostrar el que passava al món. Aquest *caràcter documental* va ser ben d'hora posat en qüestió per l'ús imaginatiu que el mag Méliès va donar a l'invent dels germans Lumière, donant a llum el poderós *caràcter creatiu* del cinematògraf. Però, com sol succeir quan es tracta d'obres humanes, ni tot intent de reflectir la realitat és merament documental –hi ha categories prèvies des de les quals construïm el nostre coneixement–, ni la pulsio creativa s'expressa d'esquena a la realitat –hi ha un context socio-cultural que resulta imprescindible per comprendre el fet artístic en tota la seua riquesa i versatilitat. La tensió entre subjectivitat i objectivitat, la dialèctica entre fantasia i realitat, resulta tan enriquidora i complexa com la vida mateixa. Hi ha dues xiquetes al llit. L'habitació està a les fosques. Ana, impressionada pel visionament de *Frankenstein*, pregunta a la seua



germana gran, Isabel, el destí del monstre: «Com saps que no mor?». Isabel: «Perquè, en el cinema, tot és mentida, és un truc... A més, jo l'he vist viu...». Dues ratlles del guió d'*El espíritu de la colmena* que ho resumeixen tot.

Precisament per aquesta dialèctica, la lliçó que ens ensenya el cinema és que, d'ell, també en podem aprendre; que en justa reciprocitat pel temps que ha viscut a costa de la realitat, nodrint els arguments amb històries agafades en préstec del món real, ha acumulat prou experiència imaginària per poder tornar-nos-la transmutada en forma d'esquemes, categories i models que ens ajuden a comprendre més bé el món en què vivim. Per continuar amb la metàfora

albertiana, que ens mostra «una mar mentida y cierta» que encara sense ser la veritable mar, puga constituir la nostra primera experiència marina. Com deia la xiqueta de la pel·lícula d'Erice: «Tot és mentida, però jo l'he vist viu...». Aquest tipus d'enfocament, basat en les possibilitats epistemològiques d'una experiència vicària, ja té alguna tradició i prestigi acadèmic a les universitats i als centres educatius del nostre país, i els nous plans d'estudi, tendents a integrar el nostre sistema d'ensenyament superior a l'espai únic europeu, així ho reconeixen. Avui ja a ningú no se li acudiria, com a la recelosa mare del poema, prohibir al fill anar al cinema perquè «la mar en el cinema / no es la mar y la mar es». ■



# DE LA NECESSITAT D'ESTUDIAR

# HISTÒRIA DEL CINEMA

Història  
de l'Art

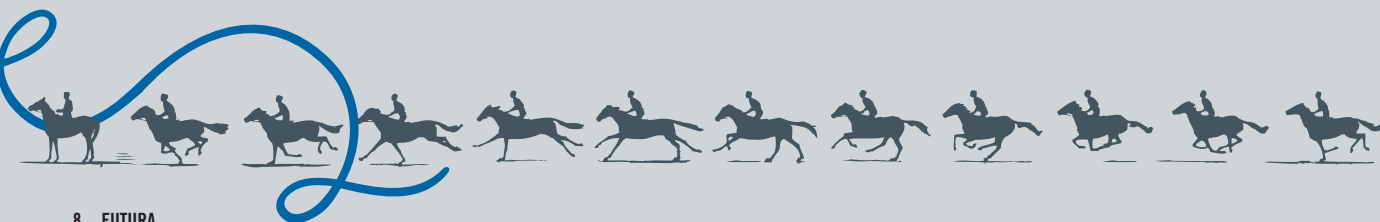
Áurea Ortiz. Departament d'Història de l'Art. Universitat de València

Es ensenyen què és un hende-casíl-lab o una sinalefa, qui es Lope de Vega o Dickens, saben fer integrals i derivades; però, si no han tingut la sort de trobar a l'institut cap docent interessat i entusiasta (a qui devem un immens agraïment), coses com ara continuïtat, contracamp, neorealisme, Fellini o Kurosawa els sonaran a xinès. Per més que passen el dia consumint-ne i que siguin sovint la seua única font d'informació, és ben probable que no tinguin ni idea de com es construeixen les imatges en moviment. I així, tot i que no hi ha manera d'entendre el món actual sense tenir en compte la immensa influència del cinema i de la televisió, i que l'audiovisual ocupa

un lloc central en la nostra cultura, el seu estudi és limitadíssim i sembla que (tret dels entusiastes dels quals parlava més amunt) a ningú no li importa.

Quan alguns d'aquests joves decidisquen estudiar la carrera d'Història de l'Art a la Universitat, hi trobaran assignatures d'història del cinema i se sorprendran fins al punt de posar-les entre les matèries favorites. Entre l'alumnat, igual que en la societat, són majoria les persones que només han vist cinema comercial i identifiquen cinema amb Hollywood. I en vista d'això, els professors hem de començar pel principi: «què és un pla», i avançar a poc a poc descobrint els conceptes i els cineastes bàsics.

Les assignatures que s'imparteixen són tres (fins ara eren cinc, però en desapareixen dues en els estudis de grau): *Història del cinema fins al 1930*, *Història del cinema des del 1930* i *Història del cinema espanyol*. Veure com vencen prejudicis, en entendre que hi ha moltes maneres de fer cinema, i descobreixen obres i autors que ni imaginaven és una de les grans satisfaccions que se'ns ofereix al professorat. I quan, en acabar el curs, et diuen que la seua mirada ha canviat, que ja no perceben el cinema com abans i que han vist tal o tal pel·lícula que abans d'assistir a les classes mai no s'haurien plantejat veure, sents que has guanyat algun tipus de batalla necessària. ■



# PODERS Comunicació Audiovisual DEL CINEMA

Juan Miguel Company  
Departament de Teoria dels Llenguatges i Ciències  
de la Comunicació. Universitat de València

**Direcció:** Víctor Erice.  
**Producció:** Elías Querejeta, P.C.  
**Argument:** Víctor Erice.  
**Guió:** Angel Fernández Santos  
i Víctor Erice.  
**Fotografia (color):** Luis Cuadrado  
**Música:** Luis de Pablo.  
**Muntatge:** Pablo del Amo.  
**Cap de producció:** Primitivo Alvaro.  
**Intèrprets:** Ana Torrent, Isabel  
Tellería, Fernando Fernán-Gómez,  
Teresa Gimpera, Laly Soldevilla,  
Miguel Picazo, José Villasante,  
Juan Margallo, Estanis González,  
Kety de la Cámara, Manuel  
de Agustino, Miguel Aguado.  
**Duració:** 98 minuts.  
**Any:** 1973.

La petita Ana assisteix, en un poble de l'altiplà castellà pels volts de 1940, a la projecció d'*El Doctor Frankenstein*. El seu desig de veure materialitzar-se el monstre del film es resol en el contacte amb un fugitiu ocult en una cabana abandonada. La mort del fugitiu, a mans de la Guàrdia Civil, provoca la fugida d'Ana, la trobada nocturna, al·lucinated amb la criatura fantàstica i la seua íntima escissió entre el desig i la realitat.



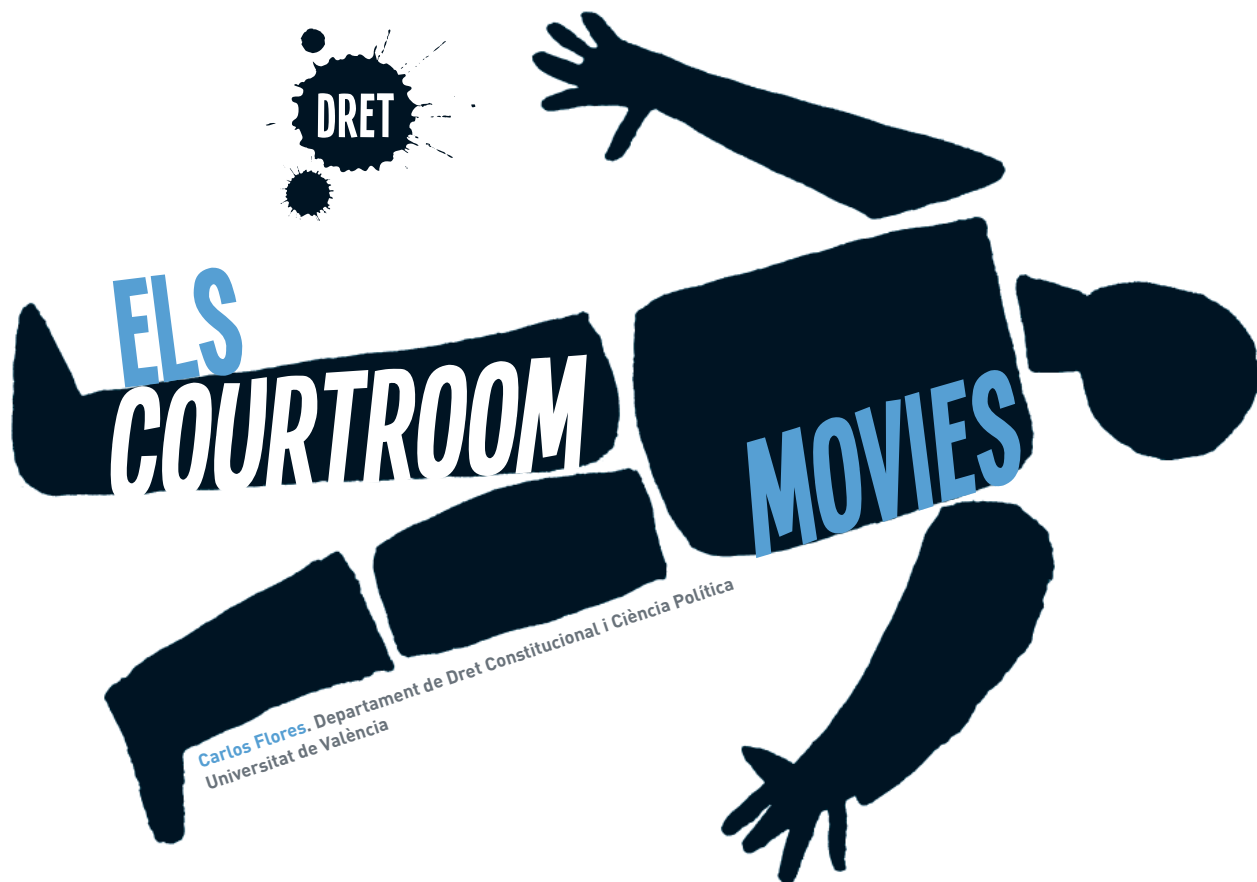
Si el film clàssic inscriu en les seues imatges una mirada en el temps, un dels avatars de la modernitat cinematogràfica ofereix la possibilitat de seguir el temps d'una mirada. Així, la petita Ana d'*El espíritu de la colmena* (Víctor Erice, 1973), al final del seu dolorós aprenentatge de la realitat en un poble de l'altiplà castellà pels volts de 1940, es girarà cap a nosaltres, espectadors sense remei en la foscor de la sala, per mirar-nos amb ulls sorpresos després d'invocar, des de la seua íntima convicció de la pèrdua, un fantasma que ja no apareixerà mai. Descriure l'itinerari d'aquesta mirada, que trenca la transparència de l'espill identificatori en què es fonamenta la il·lusió de realitat del cinema, equival a reflexionar sobre les operacions de sentit d'un film la inscripció dissident del qual en el si del tardofranquisme no ha fet sinó acréixer-se amb el pas del temps.

Fer que l'alumne dels estudis de Comunicació Audiovisual aprecie la

singularitat de la pel·lícula implica introduir-lo en l'aprenentatge de l'anàlisi textual i, alhora, subministrar-li dades sobre les circumstàncies històriques en què la seua producció s'inscriu. En un moment en què el cinema espanyol tractava d'establir en les seues coordenades les categories del gènere fantàstic, aquesta incidència sobre el mite de Frankenstein s'edifica entorn de la projecció del film de James Whale (1931) i l'impacte que l'aparició del monstre, interpretat per Boris Karloff, comporta en la xiqueta que el veu per primera vegada.

La capacitat del cinema per tornar sobre si mateix les ficcions que l'han engendrat, com a art i com a indústria, és una mostra de la seua vitalitat. I reivindicar els poders del cinema contra la generalitzada banalitat tecnocràtica de l'esfera audiovisual que ens envolta, com ho fa Víctor Erice, és una tasca formativa i política a la qual no podem ni hem de renunciar. ■





«**Q**uè faria Hollywood sense els advocats? En una ciutat construïda sobre els drets d'autor i la cirurgia estètica, els advocats han fet molt més que redactar la lletra menuda dels contractes dels estudis o traure en llibertat sota fiança estrelles ulleroses de camí a la desintoxicació. Des de l'incisiu Henry Drummond i el graciós Sr. Lincoln fins a l'inexpert Danny Kaffee i el regi Atticus Finch, els advocats han aportat alguns dels herois més memorables del cinema de Hollywood i algunes de les seues més honorables i reflexives pel·lícules».

Amb aquestes paraules, la revista de l'*American Bar Association* presentava fa un parell d'anys l'enèsim rànquing dels millors films jurídics de tots els temps, la mera enumeració dels quals –*Matar un rossinyol* (R. Mulligan, 1962), *Dotze homes sense pietat* (S. Lumet, 1957), *Anatomia d'un assassinat* (O. Preminger, 1959), *Filadèlfia* (J. Demme, 1993), *Erin Brockovich* (S.

Soderbergh, 2000), *Veredict final* (S. Lumet, 1982), *Presumpt innocent* (A. J. Pakula, 1990), *Alguns homes bons* (R. Reiner, 1992), *Kramer contra Kramer* (R. Benton, 1979), *En el nom del pare* (J. Sheridan, 1993) i un llarg etcètera– demostra sense embuts que, en efecte, els *courtroom movies* constitueixen en si mateixos un dels més prolífics i brillants subgèneres cinematogràfics. Per això des de fa més d'una dècada «Cinema i dret», una experiència pionera en el seu moment com assignatura de lliure elecció, de caràcter interdisciplinari i contingut flexible, ha recorregut al cinema per ajudar els futurs juristes a visualitzar en la pràctica els problemes que diàriament se'ls plantegen a l'aula. Problemes que, per descomptat, transcendeixen àmpliament l'àmbit –tan recurrent en el cinema americà– del procés penal, i entren de ple en els de la filosofia jurídica, el dret internacional, el dret privat o el dret de l'empresa. I que a

més han transcendit també l'àmbit de l'ensenyament, ja que s'han traduït en una valuosa col·lecció de llibres editada per Tirant lo Blanch que ja supera la vintena de títols. ■

Benjamín Rivaya i Pablo de Cima (2004): *Derecho y cine. 100 películas*, València, Tirant lo Blanch.

Francisco Soto Nieto i Francisco J. Fernández (2004): *Imágenes y justicia: el Derecho a través del cine*, Madrid, La Ley.

Miguel Á. Presno Linera (2006): *Una introducción cinematográfica al Derecho*, València, Tirant lo Blanch.

Abraham Barrero Ortega i altres (2011): *Derecho al cine. Una introducción cinematográfica al Derecho constitucional*, València, Tirant lo Blanch.



# MAGISTERI espaiCinema

Juli Hurtado i Nieves Ledesma  
Facultat de Magisteri  
Universitat de València

**Direcció:** François Truffaut.  
**Producció:** Les Films du Carrosse. **Guió:** François Truffaut i Marcel Moussy. **Fotografia:** Henri Decae. **Música:** Jean Constantín. **Intèrprets:** Jean-Pierre Léaud, Albert Remy, Claire Maurier, Guy Decomble, Yvonne Claudie, Pierre Repp, Patrick Auffay, Georges Flamant, Robert Beauvais.  
**Duració:** 97 minuts.

Antoine Doinel (J. P. Léaud), un adolescent de catorze anys, viu en soledat el difícil pas de la infància a l'adolescència. Les atencions que li presta la seua família són mínimes i els seus desitjos i il·lusions no encaixen en la institució escolar. En aquesta marxa en solitari només té la complicitat del seu company de classe, René.

## LES QUATRE CENTS COUPS

[França, 1959]

★ ★ ★ ★ ★  
ESPAICINEMA  
[www.uv.es/cinemag](http://www.uv.es/cinemag)

«EspaiCinema» és un projecte d'innovació desenvolupat des del 2006 a la Facultat de Magisteri de la Universitat de València per professorat de sis departaments (Didàctica de la Llengua i la Literatura; Didàctica de l'Expressió Musical, Plàstica i Corporal; Didàctica i Organització Escolar; Filosofia; Metafísica i Teoria del Coneixement; i Sociologia i Antropologia Social), i en el qual han participat, fins ara, més d'un miler d'estudiants.

Aquesta iniciativa té tres objectius que relacionen el cinema amb l'educació. El primer, estudiar la representació que es fa a les pel·lícules i sèries de televisió del treball dels i de les docents; el segon, desenvolupar estratègies per aprofitar el cinema com a recurs didàctic; i el tercer, reflexionar sobre la formació que els mitjans audiovisuals exerceixen sobre la nostra percepció de la realitat.

Per aconseguir aquests objectius, «espaiCinema» realitza projeccions i

fòrums de pel·lícules (fins ara, unes cinquanta) dins de l'oferta d'activitats complementàries de la Facultat de Magisteri i posa a l'abast de la comunitat educativa fitxes didàctiques (mitjançant la seua web). A més, es fa ressó d'altres iniciatives semblants (Cinescola, Mupai, etc.) i col·labora amb altres entitats relacionades amb l'educació i la sensibilització audiovisual, com per exemple l'ONCE. Com a complement, promou la publicació de llibres i articles sobre els objectius del projecte. El primer llibre, *Didàctica de*

*la pantalla. Per una pedagogia de la ficció audiovisual*, pot descarregar-se de la web d'espaiCinema. El segon llibre, *Didàctica de la pantalla II. El cinema a l'educació*, ha estat publicat en octubre de 2011 per l'Editorial Germania. Finalment, també promou els seus objectius mitjançant la realització d'audiovisuals. Un primer curtmetratge fet íntegrament pel professorat ha estat *Serà Agustí...* (octubre de 2010). ■



FIL(M)OSOFIA

# Entre Plató i Lumière



Xavier García Raffi i Bernardo Lerma  
 Departament de Filosofia  
 Universitat de València

«Aquí concluye lo que llamaríamos el escenario del mito. La descripción de la primera sala de cine de arte y ensayo que todos los historiadores del cine han olvidado, y con ello a Platón, como un adelantado de Louis Lumière. Pero a continuación del escenario comienza también el rodaje...». Amb aquesta declaració, Emilio Lledó s'afegeix als qui, com ja va fer Jean-Louis Baudry, consideraven Plató un precursor del cinematògraf. Per molt que l'atenenc situara les imatges en el vilipendiat món de les coses físiques, no es va poder resistir a la temptació de servir-se'n amb finalitats didàctiques, i és que l'escena que descrivia en el seu famós mite semblava connectar perfectament amb la capacitat de representació dels seus conciutadans i els traslladava tot un conjunt de teories que plasmaven la seua manera de pensar.

A la nostra Universitat, com a èmuls de Plató, tampoc no ens resistim a servir-nos del llenguatge de les imatges en moviment per a fer més llegibles els textos dels filòsofs. I no sols per considerar que el cine facilita l'accés al llenguatge dels conceptes d'una manera més senzilla –la qual cosa es podria interpretar com un intent de trivialització impropï del món universitari–, sinó perquè el recurs al cinema permet recuperar per a la filosofia aquella dimensió de l'ésser humà que certs discursos hiperracionalistes havien arraconat. La coincidència en el seu interès pel cinema de filòsofs tan diferents com Guilles Deleuze, Stanley Cavell, Slavoj Žižek, o els més pròxims Josep Ferrater o Gustavo Bueno, opera com un argument d'autoritat que ens anima a seguir en aquesta direcció.

Que a les aules de filosofia puguem conivir Galileo Galilei i Liliana Cavani, René Descartes i Dalton Trumbo, Da-

vid Hume i Robert Mamoulian, Karl Marx i Joseph Leo Mankiewicz, Sigmund Freud i Alfred Hitchcock...<sup>1</sup> i tants altres, és una oportunitat que se'ns obri perquè en la línia marcada per Plató els amants de la saviesa, junt amb els amants de la visió, puguem compartir territoris i reflexionar sobre les velles qüestions que sempre ens han preocupat als humans i que avui semblen més necessàries que mai. Aprendre a llegir espais comuns no sols enriqueix els qui practiquen la filosofia, perquè els impregna de la vitalitat i la immediatesa que aporten les imatges, sinó que també estimula els cinèfils, ja que els subministra les eines conceptuals i teòriques que els ajuden a configurar les seues històries i la seua visió del món. ■

<sup>1</sup> Vegeu Anacleto Ferrer, Xavier García Raffi, Francesc J. Hernández i Bernardo Lerma (2006): *Primum videre, deinde philosophari. Una Historia de la Filosofía a través del cine*, València, Institució Alfons El Magnànim. 276 pàgines.



## HISTORIOFOTOGRAFIA

Joan del Alcàzar  
Departament d'Història  
Contemporània  
Universitat de València

# A LA HISTÒRIA PER LES PANTALLES

Si algun historiador encara tenia reserves a propòsit de la ineludible obligació de competir professionalment amb les imatges filmades, hagué d'abandonar-les arran l'11 de setembre de 2001. Michel Climent, en el prefaci d'un llibre de Shlomo Sand,<sup>1</sup> escrit encertadament que quan les cadenes de televisió van difondre en directe l'impacte dels avions contra les Torres Bessones, tots vam haver d'acceptar el paper que avui juga la imatge filmada en la configuració de les memòries col·lectives. Això si parlem en clau global. Si ho fem en clau més reduïda, podríem afegir allò que la realitzadora xilena Marcela Said posava en boca del seu col·lega Patricio Guzmán: «un país sense memòria en diríem nosaltres sense àlbum de fotografies». Pràcticament sense memòria en diríem nosaltres.

Ja fa estona que la societat actual no pot viure sense les imatges, bé siguen les del cinema de ficció, bé siguen les del documental. I si la societat no s'ho pot permetre, encara menys els qui fem anàlisis interpretatives dels seus antecedents històrics. Hem escrit abans sobre la relació entre la historiografia i l'historiador, i allò que els directors traslladen a les pantalles;<sup>2</sup> és a dir, sobre el que Hayden White va batejar el 1988 com a *historiofotografia*. A parer nostre podem parlar d'un mínim de tres categories entre els documents en suport de vídeo (DSV). El primer grup el constitueixen els que no hi aporten gran cosa per la seua temàtica, però són útils per a l'anàlisi de les societats en què han estat produïts: l'anomenat *cinema de pit i cuixa* a Espanya, per exemple. En segon lloc, els que aborden un fet o un procés històric des d'una perspectiva i amb un calat que ofereix interès per a l'historiador, però no són particularment útils per a l'anàlisi de la societat en què han estat creats; com ara *Los santos inocentes* (Mario Camús, 1984). Finalment, els més profitosos són aquells que serveixen per a l'anàlisi del fet sobre el qual versen, i esdevenen, també, molt interessants en l'anàlisi de la societat que els ha produït; és el cas, per exemple, del film *Surcos* (José A. Nieves Conde, 1951).

Comptat i debatut, com diu Shlomo Sand, els historiadors hem d'estar atents als relats del passat que realitzen el cinema i la televisió, i hem d'integrar-los en les discussions i els programes d'estudis.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Sand, Shlomo (2005): *El siglo XX en pantalla*, Barcelona, Crítica.

<sup>2</sup> Vegeu, per citar-ne el més recent, Alcàzar, J. i López Rivero, S. (2009): *De compañero a contrarrevolucionario. La Revolución cubana y el cine de Tomás Gutiérrez Alea*, València, PUV. Especialment les pàgines 13-31

<sup>3</sup> Sand, S. op. cit. p. 504.

# TEATRE MICALET

www.teatre micalet.org

## PROGRAMACIÓ TARDOR 2011



De l'1 al 4 de desembre

### RIVE GAUCHE\_Q-ARTS TEATRE

Un recorregut pel París dels anys 20!!!!

**Autor:** Marc Rosich

**Direcció:** Rafel Duran

Amb Mercè Anglès, Anna Güell i Maria Molins



Del 15 de desembre al 8 de gener

### EUFÒRIA\_L'HORTA TEATRE

Un espectacle d'autoajuda per salvar-nos de la crisi!!!!!!  
Terapèutic i balsàmic!!!

**Autor i director:** Roberto García

Amb Xavo Giménez i Pau Blanco

### CAMPANYA ESCOLAR



10 i 11 de gener

### CATACRIC-CATACRAC

De 12 a 16 anys



13 i 14 de desembre

### LES SET CABRETES

De 3 a 7 anys



17 de gener

### EL VIATGE DE MARCEL EL MARCIÀ

De 3 a 10 anys

DESCOMPTES DEL 15% AMB CARNET DE LA UNIVERSITAT I GRUPS DE MÉS DE 15 PERSONES!!  
VENDA D'ENTRADES A ENTRADAS.COM, AL TELÈFON 963 99 55 77 I A LA TAQUILLA DEL TEATRE



TEATRE MICALET

pro21 cultural  
pro21cultural.com

SOCIETAT CORAL  
EL MICALET

e entradas.com

GENERALITAT  
VALENCIANA  
CONSELLERIA DE TURISME,  
CULTURA I ESPORT

Teatres  
DE LA GENERALITAT

Un comentari, en principi anecdòtic, porta a Lola, redactora del programa radiofònic *Secreto de Sumario*, a plantejar-se la relació entre el treball de Charles Darwin i el Cas Maeso. A partir d'ací, amb una trama argumental plena d'intriga, es relaciona magistralment la teoria de l'evolució per selecció natural amb tot allò que envolta el cas de contagi massiu d'hepatitis conegut com «Cas Maeso». *Rere la petjada de Darwin*, segons les pròpies autores, és sobretot un esforç per posar la ciència a l'abast de tothom, cercant l'entreteniment sense renunciar al rigor i a la difusió de valors científics.

Nosaltres fem ús d'aquest documental de producció pròpia en les sessions de tutories dins l'assignatura de primer curs del grau en Biologia: *Arbre de la vida*. El que es pretén és familiaritzar l'alumnat amb els conceptes bàsics de la teoria de l'evolució i la història de la vida, i també amb els procediments per reconstruir-la i amb les implicacions que té el procés evolutiu en la classificació dels éssers vius. El visionat previ del documental permet posteriorment una sessió on es debat sobre els conceptes bàsics de la teoria de l'evolució i la implicació que té en les nostres vides. L'activitat es complementa amb la redacció, per part dels estudiants, d'un document reflexiu sobre alguna notícia o aspecte concret de la teoria de l'evolució.

En biologia necessitem de l'observació del món natural. Molt hem avançat des de l'època dels primers viatges de naturalistes i de la conquesta del món cel·lular amb la introducció del microscopi fins arribar a les actuals recreacions virtuals del món molecular. Observar les estructures o processos biològics és una eina imprescindible en la nostra tasca docent i el cinema, sobretot el documental científic, se'ns presenta com el gran aliàt, complement perfecte de les pràctiques de laboratori i de les eixides al medi natural, en permetre dur la natura a l'aula. ■

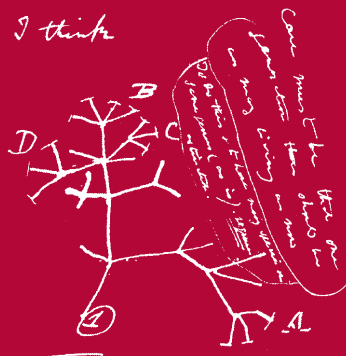


BIOLOGIA

# de Darwin a Maeso

Luis Pascual

Departament de Genètica. Universitat de València



*I think there between A & B. various  
kind of relation. C + B. The  
first predation, B + D  
rather greater distinction  
than genus would be  
formed. - being relation*

Un dels primers esquemes que Darwin va dibuixar, on presenta la idea de relació filogenètica (genealògica) entre els éssers vius. Al quadern, hi escriu: «Crec que arribarà el moment, encara que jo no viuré per veure-ho, en què tindrem arbres genealògics (filogenètics) bastant correctes de cada un dels grans regnes de la natura».

**Gènere:** Documental. **Direcció:** Harmonia Carmona i Maria Sales. **Producció:** TAU-Taller d'Audiovisuals de la Universitat de València. **Guió:** Harmonia Carmona. **Assessoria científica:** Juli Peretó. **Duració:** 58 minuts. **Any:** 2010.

[http://147.156.204.19/tau/producciones\\_val.php?action=prod&id=239](http://147.156.204.19/tau/producciones_val.php?action=prod&id=239)

VNIVERSITAT ID VALÈNCIA



RERE LA PETJADA DE  
**DARWIN**

FARMACOLOGIA I FARMÀCIA CLÍNICA

# FARMACINEMA: UN RECURS DOCENT PER A L'APRENENTATGE

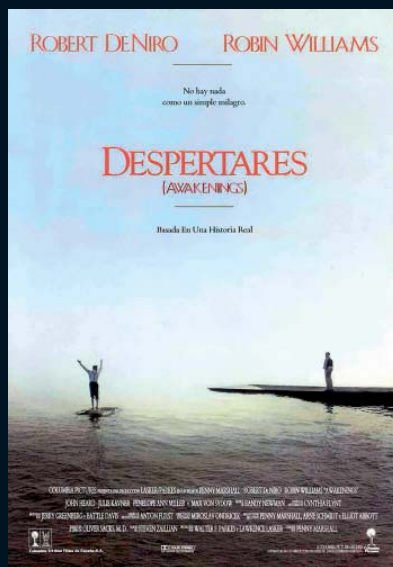
Marisa Ferrándiz. Departament de Farmacologia. Universitat de València

Un dels desafiaments de l'ensenyament, especialment de l'ensenyament universitari, és situar el coneixement en el context *viu* i, sens dubte, la imatge posseeix una força comunicativa directa. La utilització del cinema en les ciències de la salut per complementar i millorar l'adquisició de coneixements, no sola-

ment científics sinó també humans, és freqüent. Això no obstant, abordar l'ensenyament d'aspectes farmacològics, terapèutics o bé d'aspectes ètics i sociològics en aquest context i amb estudiants de la llicenciatura/grau en Farmàcia, encara constituïa un repte.

Per això, des de fa cinc anys, la Unitat Docent de Farmàcia del Depar-

tament de Farmacologia de la Universitat de València va posar en marxa «Farmacinema». En aquesta activitat, els estudiants assisteixen a diverses projeccions de pel·lícules seleccionades pels professors: *L'oli de la vida* (George Miller, 1992), *Despertares* (Penny Marshall, 1990), *Els xics de la senyoreta Evers* (Joseph Sargent, 1997), *El jardiner fidel* (Fernando Meirelles, 2005), etc. En cada sessió, el procediment utilitzat és similar: una breu introducció amb les característiques tècniques de la pel·lícula i els punts forts, aspectes que cal destacar per enfocar l'interès dels estudiants cap al que creiem més útil per aconseguir els objectius proposats; visionat de la pel·lícula i debat. Per motivar l'atenció de l'alumne o l'alumna cap aquests punts forts, se'ls lliura un tríptic amb la informació bàsica sobre la pel·lícula i amb una sèrie de qüestions que han d'anar responent. Aquestes qüestions serveixen de base per plantejar i suscitar el debat, enfocant l'atenció dels estudiants no solament cap al coneixement objectiu, sinó també cap a les implicacions ètiques i socials en el seu futur exercici professional. L'activitat té molt bona acollida entre els estudiants i potencia l'interès per la farmacologia i la seua relació amb la vida real. ■



Aula de Cinema

# UNA LLARGA TRAJECTÒRIA

Violeta Martín. Associació Cinefòrum *L'Atalante*

«**L**a cabina del *père Jules* en *L'Atalante* (Jean Vigo, 1934) és un traster de tresors; l'omplim màscares, autòmats, ninots, mans amputades, peixos serra i fotografies de belleses. Els set mars han tatuat de meravelles el cos de Jules en aquell món més ampli que aquesta estreta xalana dels gats que recorre el Sena i els seus canals. *L'Atalante*, la nostra revista, sempre va tenir alguna cosa de la cabina del *père Jules*: hi reuníem meravelles i rareses del cinema de qualsevol lloc i temps. Tanmateix, potser encara devem més a la tenacitat del cineasta Jean Vigo –sant patró del cineclub, com el va anomenar Gilles Jacob el 1951– o dels cinèfils que, amb el seu nom, van fundar per tot França cineclubs i revistes des dels quals compartir el seu amor per les pel·lícules. Però *L'Atalante* va ser també un film destruït, i per això recuperar-lo va comportar un procés d'indagació i de recerca. Avui conèixer el cinema continua implicant un exercici d'investigació, de mirada i memòria.»

No se m'acudeixen millors paraules que aquestes per a descriure l'essència de la nostra activitat que les que el company Luis Pérez va escriure per al número 10 de *L'Atalante. Revista de estudis cinematogràfics*. El film de Jean Vigo es troba present, per tant,

en el nom de la publicació que editem i també en l'associació cultural que ens agrupa, «Cinefòrum *L'Atalante*». Aquesta associació, formada en gran part per estudiants i antics alumnes de la Universitat de València, és la que gestiona des de l'any 2007 l'Aula de Cinema de la Universitat. Així doncs, un grup de persones amb interessos comuns i un profund amor pel cinema, treballem juntes per a desenvolupar un projecte que ha anat creixent fins a convertir-se en un punt de referència en la vida cultural de la ciutat. En l'actualitat són tres els eixos al voltant dels quals s'articula la programació de l'Aula de Cinema: els cicles cinematogràfics al Col·legi Major Lluís Vives, activitat que va ser el germen del projecte i que té una dècada d'antiguitat; els cicles de temàtica científica o mèdica al Palau de Cerveró, organitzats en col·laboració amb l'Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència López Piñero, i les Nits de Cinema al Claustre de La Nau.

La clau del nostre projecte és la il·lusió. Tot reprenent les paraules del nostre company Luis, «servisca aquest entusiasme –que també va guiar Vigo– com a referència per als qui, des de *L'Atalante*, continuem embarcats en aquest viatge a través de les meravelles i rareses de l'art cinematogràfic». ■



CIÈNCIA I MEDICINA

# MÉS ENLLÀ DEL RIGOR CIENTÍFIC

José Antonio Díaz  
Institut d'Història de la Medicina  
i de la Ciència López Piñero

L'Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència López Piñero, centre mixt d'investigació de la Universitat de València i del Consell Superior d'Investigacions Científiques, té entre els seus objectius la difusió de la cultura científica. Aquesta tasca es desenvolupa a través d'un programa d'activitats de divulgació, algunes de les quals es fan amb la col·laboració del Vicerectorat de Cultura, Igualtat i Planificació. La seua finalitat és acostar a la comunitat universitària i al públic en general els coneixements al voltant de les relacions entre ciència, història i societat.

Entre les activitats més destacades hi ha els cicles de cinema, organitzats en col·laboració amb l'Aula de Cinema de la Universitat, que difonen cultura científica i cultura cinematogràfica, com a camps no antagònics ni exclouents. Els cicles són mensuals i tracten temes específics sobre assumptes relacionats amb la ciència, la tècnica, la medicina, la salut i el cos. Cada sessió consta d'una presentació per part d'un especialista en la matèria, una introducció sobre els aspectes cinematogràfics a càrrec d'un membre de l'Aula de Cinema, la projecció de la pel·lícula i un col·loqui en què intervenen els assistents.

La filosofia que inspira aquesta activitat s'allunya d'un dels enfocaments més freqüents en el tractament de les relacions entre ciència i cinema: l'anàlisi del rigor dels continguts científics d'una pel·lícula. Reflecteix una pel·lícula correctament i fidel les dades i els coneixements de la ciència? És versemblant científicament? Tot i ser lícites, aquestes preguntes no responen a la missió ni a l'objectiu del nostre Institut, que és l'estudi de la ciència en el seu context històric, social i cultural. La nostra perspectiva es basa en la idea que la ciència és una activitat humana que forma part de la cultura i, com a tal, el cinema –com d'altres manifestacions artístiques i literàries– s'apropia dels seus coneixements, de les seues imatges i dels seus valors per a dotar-los de nous sentits, propòsits i continguts simbòlics. Els temes, les pràctiques, els personatges, les institucions i les professions de la ciència es reflecteixen en el cinema, mitjançant un procés de reelaboració i recontextualització discursiva, i són utilitzats per la ficció cinematogràfica amb determinades funcions ideològiques, culturals, polítiques o socials, que van més enllà de la versemblança, o de la fidelitat a la realitat científica. Descobrir, analitzar i explicar aquests usos socials de la ciència a través del cinema és la missió, precisament, de la nostra activitat cinematogràfica. ■

CINEMA EN VALENCIÀ PER A TOTHOM

# EN VERSIÓ ORIGINAL

Josep Vicent Boira. Servei de Política Lingüística. Universitat de València

[www.cinemaenvalencia.com](http://www.cinemaenvalencia.com)

[www.valencia.edu/spl](http://www.valencia.edu/spl)

«Cinema en valencià» és un projecte del Servei de Política Lingüística per dinamitzar i promoure la llengua pròpia de la Universitat i per dinamitzar i ampliar les activitats culturals per a la comunitat universitària. Aquesta aventura començà el curs 2004-2005 en veure la manca d'oferta de cinema en la nostra llengua a la ciutat de València i al país en general. Al projecte, que es gestà des del Servei de Política Lingüística de la Universitat de València i que tingué des dels inicis la col·laboració de la Universitat Politècnica de València, s'afegiren ràpidament la resta d'universitats públiques valencianes i altres entitats públiques i privades. I tal com ens mostren les xifres, «Cinema en valencià» ha sigut i és una activitat amb molt bona acceptació per part del públic universitari (estudiants, inclosos els estudiants d'intercanvi, professorat i personal d'administració i serveis) i de la resta de la societat. La participació, que ha augmentat any rere any, ha arribat el 2010 a un total de 6.646 espectadors a València, Burjassot i Ontinyent.

Aquesta iniciativa és alhora una aposta pel valencià, pel multilingüisme i per la programació en versió original, bé de cinema fet en la nostra llengua, bé de cinema subtítulat en valencià (VOSV). Així, s'ofereix una

cartellera d'actualitat i de qualitat per a tots els públics i es fa mitjançant una activitat lúdica que reforça el coneixement de la cultura i la llengua pròpies així com també la integració dels nouvinguts. D'altra banda, es pal·lia la manca d'oferta de cinema en valencià tant a la ciutat com a la resta de les seues universitàries, Burjassot i Ontinyent, i s'estimula la iniciativa pública i privada, deixant oberta la col·laboració amb la resta de serveis i òrgans de la Universitat, amb associacions, i també amb altres entitats públiques i privades interessades a participar-hi. ■

**Direcció:** Agustí Villaronga.  
**Producció:** Lluís Ferrando i Isona Passola. **Guió:** Agustí Villaronga. Basat en la novel·la homònima d'Emili Teixidor. **Música:** José M. Pagán. **Direcció de fotografia:** Antonio Riestra. **Intèrprets:** Francesc Colomer, Marina Comas, Lluïsa Castell, Nora Navas i Roger Casamajor. **Duració:** 115 minuts. **Any:** 2010.

En els primers anys de la postguerra, l'Andreu, un xiquet que viu en un poble d'Osona i pertany al bàndol dels perdedors, troba al bosc els cadàvers d'un home i el seu fill. A partir d'aquest incident comença una història plena de secrets a mitja veu, enveges, fam, humiliació i repressió.



CINEMA  
I CONEIXEMENT

RECERCA,  
DOCÈNCIA  
I CULTURA

**Anacleto Ferrer i Francesc J. Hernández**  
Unitat Acadèmica «Cinema i Coneixement»  
Centre Internacional de Gandia. Universitat de València

**D**es de les primeres edicions de la Universitat d'Estiu de Gandia (ja fa uns trenta anys), el Centre Internacional de Gandia ha desenvolupat activitats relacionades amb el cinema: dins la programació dels cursos d'estiu com en les projeccions obertes a la ciutadania de la capital de la Safor. Aquest interès mantingut pel cinema va animar fa dos anys la constitució de la unitat acadèmica «Cinema i Coneixement».

Aquesta unitat acadèmica és una plataforma multidisciplinària que pretén afavorir la recerca, la docència i l'extensió cultural al voltant del cinema i els mitjans audiovisuals com a eines de coneixement. En les darreres edicions de la Universitat d'Estiu ha programat cursos i ha projectat altres activitats de divulgació del cinema com a eina de coneixement a diversos pobles de la comarca. A la Universitat d'Estiu de l'any 2009 es va oferir el curs «Psiquiatres de cel·luloide», amb la participació d'especialistes en filosofia

i psiquiatria. L'estiu de 2010 es va programar el curs «La finestra indiscreta: mirant l'educació a través del cine», que comptà amb professorat de la Universitat de València i de la Universitat Complutense de Madrid. En l'edició de 2011 es va oferir el seminari «Cinema i ciutat: Entre la mirada fílmica i l'experiència urbana», en la coordinació del qual participà Rosa Solaz, de *Sostre*, agrupació d'arquitectes per l'habitabilitat bàsica, la cooperació i el desenvolupament sostenible.

Entre els pròxims projectes de la unitat acadèmica «Cinema i Coneixement» hi ha promoure cicles de pel·lícules adreçats a col·lectius específics de la Safor, afavorir la realització de trobades d'especialistes sobre temes concrets de la relació entre el cinema i el coneixement, i llançar una publicació electrònica, nodrida amb les ponències i materials dels cursos, dels cicles i de les trobades. ■

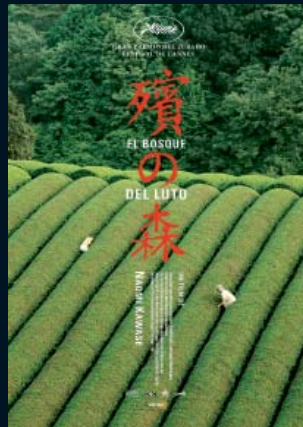
<http://cig.uv.es/unitats-academiques-del-cig/unitat-cinema-i-coneixement>



Aprentatge al llarg de la vida

# VÈNCER ESTEREOTIPS

Sacramento Pinazo  
Departament de Psicologia Social  
Universitat de València

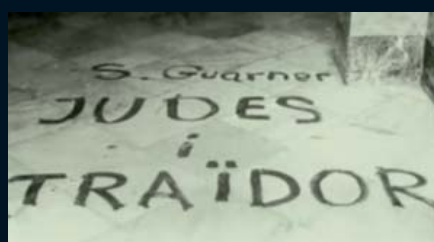
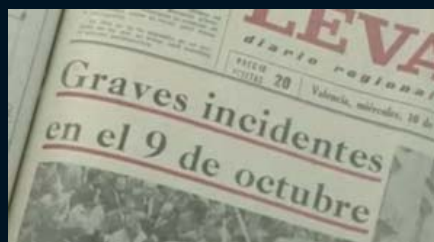


El cinema no és solament entreteniment, és un recurs per investigar i reconstruir la pràctica i l'experiència humanes. És una excel·lent eina amb què poder analitzar i millorar la qualitat de vida de les persones. Amb aquesta idea, i vinculat a la matèria *Psicologia Social* impartida en la Universitat dels Majors a Gandia, van començar el curs acadèmic 2008-2009 (i van continuar els anys següents) unes sessions de cinema en què aplegàvem diverses generacions (fonamentalment d'universitaris, joves i més grans de 55 anys), amb el títol d'«El procés d'envellir. Una mirada fílmica amb perspectiva intergeneracional».

Entre els continguts de *Psicologia Social*, s'inclou conèixer què són les representacions socials, les actituds i com aquestes estan vinculades als nostres comportaments (per exemple, la idea que cada un té de l'envelliment i de la vellesa); els estereotips, els prejudicis i les conductes discriminatòries; les relacions interpersonals; la formació de la identitat social, etc. La nostra pretensió amb l'ús del cinema a la classe és abordar les relacions entre generacions en un diàleg que té lloc després del visionat de les pel·lícules, aprofundir en qüestions rellevants per a les persones majors en les seues dinàmiques vitals i en la seua relació amb altres generacions

(amor, amistat, dol, pas del temps...) i avançar en el coneixement dels majors i dels joves utilitzant les imatges que el cinema n'ha donat, així com també acurtar distàncies entre ells.

Cada una de les sessions es desenvolupa de la mateixa manera: una introducció per part d'un expert en cinema i un expert en el tema central de la sessió (20'), el visionat de la pel·lícula i el debat posterior entre tots, animat pels dos experts. Allò que a uns els serveix per reenfocar la seua vida, a uns altres els serveix per recordar altres temps, i a tots per comprendre millor les necessitats, les inquietuds i les preocupacions de persones amb diferent edat a la seua. ■



## del ROIG al BLAU

La transició valenciana

**Gènere:** documental. **Direcció:** Llorenç Soler. **Producció executiva:** Miquel Francés. **Idea:** Albert Montón. **Guió:** Llorenç Soler i Albert Montón. **Cap de producció:** Antoni Medall. **Documentació:** Alexandre Crespo. **Càmera:** Lluís Castellano i Llorenç Soler. **Música original:** Jorge Ruiz. **Muntatge i grafismes:** Txiqui Montán. **Duració:** 97 minuts. **Any:** 2004.

Taller d'Audiovisuals (TAU)

# Una aposta per les PRODUCCIONS PRÒPIES

Miquel Francés

Departament de Teoria dels Llenguatges i Ciències  
de la Comunicació. Universitat de València

**D**el roig al blau és un documental de gran format, produït per la Universitat de València a través del seu Taller d'Audiovisuals. El relat ens endinsa en la peculiar transició valenciana a través de l'anomenada *Batalla de València*, el conflicte social, polític i cultural que va condicionar i enriar els primers anys de la recuperació de la democràcia a les terres valencianes. Una guerra de símbols –els colors de la bandera, la denominació de la llengua i del territori, etc.– que amagava dues concepcions ben diferents d'entendre l'autogovern i, fins i tot, la mateixa democràcia. La *Batalla*, que molts dels entrevistats en el documental consideren senzillament un passeig triomfal d'un dels dos bàndols, va adquirir una gran violència, amb bombes contra llibreries i contra intel·lectuals, amb agressions als carrers i amb crema de banderes. Fins i tot un jove nacionalista d'Alacant, Miquel Grau, va morir per l'agressió d'un militant de l'extrema dreta. Llorenç Soler, director amb una llarga experiència, va posar davant la càmera els principals personatges, com ara els dos presidents preautonòmics (Josep Lluís Albinyana i Enrique Monsonís) i el primer president de la Generalitat, Joan Lerma. Pel documental desfilen molts dels consellers dels primers governs valencians, líders de tots els

partits, representants del món cívic i cultural, periodistes i personatges anònims del carrer.

El procés de documentació recupera imatges de manifestacions històriques, de reunions del Plenari de Parlamentaris, portades dels diaris de l'època, fotografies, adhesius... I amb tot el material i un guió consistent s'ha bastit un documental d'una excel·lent qualitat tècnica i un acurat equilibri entre les diferents visions ideològiques. Els protagonistes, molts d'ells vinculats a la Universitat de València d'aleshores i d'ara, expliquen els primers intents d'organitzar partits i sindicats a finals de la dècada dels seixanta. També valoren l'aportació intel·lectual de Joan Fuster, qui, a partir de la publicació de *Nosaltres els valencians* (1962), va nodrir d'arguments nacionalistes les plataformes polítiques que lluitaven contra la dictadura. Periodistes com ara Juan José Pérez Benlloch, María Consuelo Reyna i Rosa Solbes; creadors com Joan Genovés i Manuel Molins; músics com Lluís Miquel; i polítics com Ricard Pérez Casado, Xavier Marí, Vicent Soler, Josep Guia, Vicent Álvarez, Eliseu Climent, Javier Aguirre de la Hoz, Pasqual Martín Villalba, Ignacio Carrau, Pere Mayor, Manuel Girona, Miquel Ramon Izquierdo o Francesc de Paula Burguera, són alguns dels entrevistats. ■

# Recursos a la xarxa

La Unitat d'Igualtat de la Universitat de València organitza des de fa dos anys La Setmana per la Igualtat, dins la qual s'inclou un cicle de cinema que convida a la reflexió i a teixir un discurs sobre els temps i les vides de les dones.

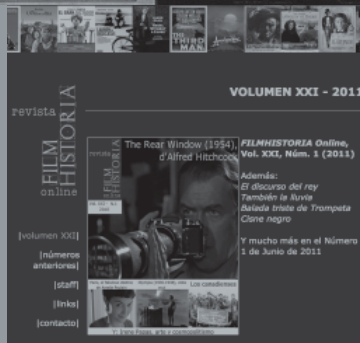
[www.uv.es/igualtat](http://www.uv.es/igualtat)

L'Institut de Creativitat i Innovacions Educatives de la Universitat de València inclou sovint en la seua programació propostes formatives vinculades al cinema. La última que s'ha organitzat fa un recorregut, des del segle XX, per les manifestacions artístiques en l'audiovisual creat amb la tècnica de l'animació.

[www.uv.es/icie](http://www.uv.es/icie)

En juny de 2012 està prevista la inauguració de l'exposició sobre Prehistòria i Cinema al Museu de Prehistòria de València, amb la participació del director francès Jean Jacques Annaud. L'exposició ha estat organitzada per Paula Jardón (Departament de Didàctica i Organització Escolar de la Universitat de València) i compta amb el suport de l'Oficina de Transferència de Resultats d'Investigació (OTRI) i de Publicacions de la Universitat de València (PUV).

[www.museuprehistoriavalencia.es](http://www.museuprehistoriavalencia.es)

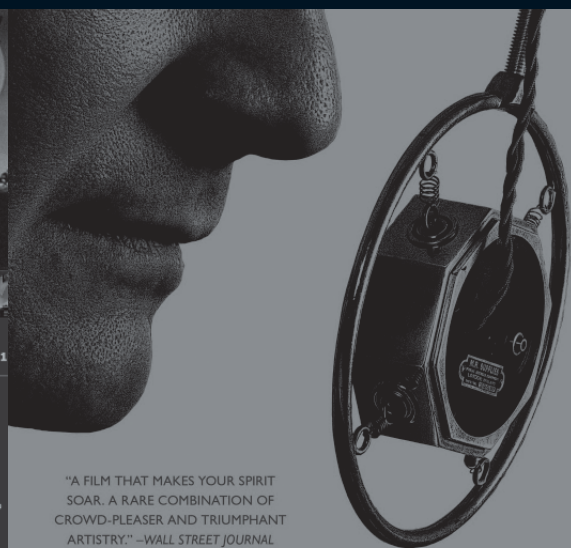


Adolfo Bellido, professor del curs *Sentit i significat de l'art cinematogràfic* del Centre Internacional de Gandia, dirigeix a Internet la iniciativa «En-cadena-2». Aquesta web aplega una revista i informació sobre cinema com ara crítiques de les novetats, bibliografia, etc.

[www.encadenados.org](http://www.encadenados.org)  
[misterarkadin@encadenados.org](mailto:misterarkadin@encadenados.org)  
[misterkaplan@encadenados.org](mailto:misterkaplan@encadenados.org)

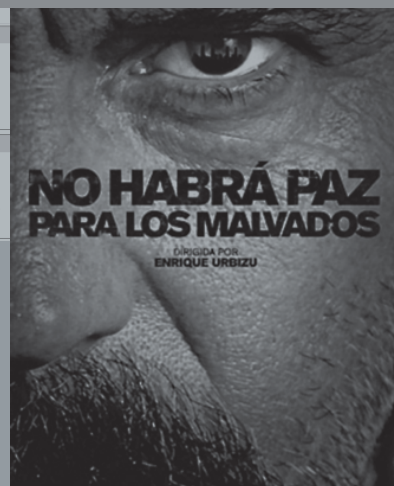
Al Parc Científic de la Universitat de Barcelona, està allotjat el projecte «Filmhistoria», que edita una revista *online* sobre cinema i història.

[www.pcb.ub.edu/filmhistoria](http://www.pcb.ub.edu/filmhistoria)



"A FILM THAT MAKES YOUR SPIRIT SOAR. A RARE COMBINATION OF CROWD-PLEASER AND TRIUMPHANT ARTISTRY." -WALL STREET JOURNAL

**THE KING'S SPEECH**  
 COLIN FIRTH · GEOFFREY RUSH · HELENA BONHAM CARTER



DRAC MÀGIC  
AUDIOVISUAT

T. 93 216 00 04 drac.info@dracmagic.cat

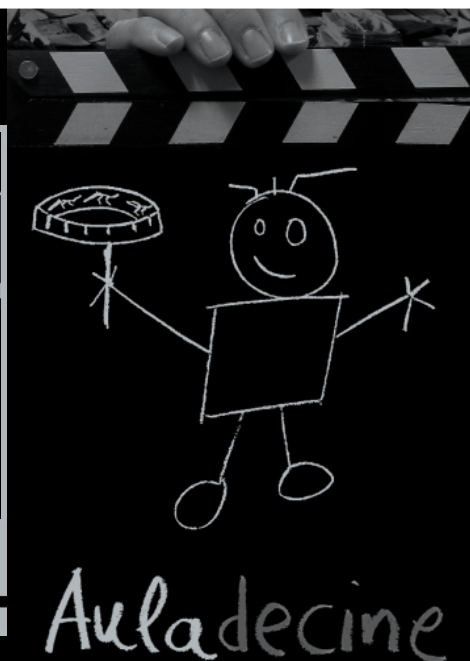
QUI SOM PROJECTES DESTACATS EQUIP ON SOM CONTACTE ACTUALITAT	INICIACIÓ DE CARRERA CENTRES EDUCATIUS SERVIDORS ASSOCIACIONS, ENTITATS I ORBES INSTITUCIONS I FUNDACIONS ADMINISTRACIÓ PÚBLICA EMPRESES PÚBLIC GENERAL	PROGRAMACIONS DE CINEMA I TALLERS PROFESSORS PER ESCOLAS ENCADRE DE CONTACTES I ANÀLISI CRÍTICA FORMACIÓ PROCESSOS DE PARTICIPACIÓ CINEMA INFANTIL EN CATALA PROGRAMES DEL DRAC	CONTACTES FILMS DONES MATERIALS DIDÀCTICS
---	--	---	--

Formació en llenguatges audiovisuals

**CONSTRUIR MIRADES**  
Programa d'activitats per a cadascun dels cicles educatius (des dels 3 anys fins als 18 anys) per aconseguir la formació en llenguatges audiovisuals i difondre la cultura cinematogràfica a les escoles i instituts de CATALUNYA

Construïm mirades és un projecte de Drac Màgic que forma part del programa Finances per a les escoles de la **Filmoteca**

Consulta el programa en ARAGÓN  
construyendo  
sepresaluz



el corazón no se cansa de aprender

una película de Roberto Girault

# el estudiante

*piradras hasta la última escena*



educación mediática alfabetización participativa

alfabetización audiovisual multimedia digital comunicación informacional mediática alfabetización participativa

Alba Ambrós, professora de la Universitat de Barcelona, junt amb Ramon Breu i Jaume Soriano, han desenvolupat el projecte «Cinescola».

[www.cinescola.info](http://www.cinescola.info)

Professorat de la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Madrid ha engegat el MUPAI, Museu Pedagògic d'Art Infantil ([www.bellasartes.ucm.es/mupai](http://www.bellasartes.ucm.es/mupai)). Relacionada amb aquesta iniciativa, que entre altres activitats realitza campaments per a adolescents sobre cinema, trobem la publicació de la revista *Arte, individuo y sociedad*.

[www.arteeindividuoy sociedad.es](http://www.arteeindividuoy sociedad.es)  
[mupai@art.ucm.es](mailto:mupai@art.ucm.es)

La Universitat de Valladolid, la Universitat Nacional d'Educació a Distància, la Universitat Oberta de Catalunya i la Universitat d'Oviedo juntament amb d'altres centres, han donat suport al Congrés Educació Mediàtica i Competència Digital (octubre de 2011).

[www.educacionmediatica.es](http://www.educacionmediatica.es)

A la Universitat de Huelva s'allotja la pàgina «Cine y educación», amb una àmplia nòmina de recursos arrellegats per Enrique Martínez-Salanova.

[www.uhu.es/cine.educacion](http://www.uhu.es/cine.educacion)

Una de les iniciatives pioneres de l'ús educatiu del cinema fou la impulsada per la cooperativa El Drac Màgic, fundada en 1970, que disposa de perfil al Facebook i canal en Youtube.

[www.dracmagic.cat](http://www.dracmagic.cat)  
[drac.info@dracmagic.cat](mailto:drac.info@dracmagic.cat)

Hi ha molts blogs i webs sobre l'ús educatiu del cinema. *El blog 400 colps*. *Altres narratives dins i fora de l'escola* dona informació sobre iniciatives desenvolupades al País Valencià.

<http://blogs.escolagavina.com/400colps>

El Govern d'Aragó ha desenvolupat un projecte anomenat «Aula de cine» molt interessant.

[www.auladecine.es](http://www.auladecine.es)